

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	10 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hához hordva:	
Egész évre	20 kor
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, április 16.

„Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről.“

Már a kereszten függött a Megváltó; befejezéséhez közeledett a nagy mű: az emberiség megváltása a bűnöktől.

Az az emberiség pedig, melyért az Isten Fia testet öltött, semmit sem tudott erről a hatalmas, a világ arcukat megváltoztató eseményről. Nagy része, a mai Európa északi és keleti háromnegyede, Ázsia északi része, Afrika csaknem teljesen, Amerika és Ausztrália egészében még a kultúra hajnalhasadása előtt voltak, a mikor az emberek egyedüli vágya: mindennap lelőni az arra a napra való vadat. A kultúra a Földközi tenger partjain szórta gyér világosságát, azonfelül Kinában és Indiában alkotott magának kezdetleges és kezdetlegességében meg is kövesedett otthont. Ez a kultúremberiség azonban erkölcsileg talán még alatta állott a szarmát síkság vagy az amerikai Szikla-hegység vadjainak. Züllött családi élet, árucikké alacsonyított nő, rabszolgabilincsbe vert férfias munka, szolgánál szolgáló, csuszó mászó intelligencia, mindezek fölött pedig egy ember, a kit Istenként imá-

nak, de a ki még emberi méltóságáról is kész megfélekedezni: ime, a kultúremberiség a megváltás pillanatában.

Ki gondolta akár Róma szenátusában, akár Peking császári palotájában, India regés ligeteiben vagy Afrika öserdeiben, hogy e pillanatban az Isten Fia önként feláldozza magát az emberiségért?

Nem tudott róla más, csak az a néhány római katona, a ki a tömeg közt a rendet fenntartotta s mogorván, közönyösen nézte a tragikus jelenetet; meg az a vérszomjas jeruzsálemi sokaság, mely kijött gyönyörködni a kinszenvedésben s mikor már a halál pillanata közeledett, e gunyos szavakat kiabálta föl a keresztre:

— Ha Isten fia vagy, szabadítsd meg magadat, szállj le a keresztről!

Csodákat művelt egész életén át s azokat a csodákat nem tartották elegendőnek. Magasztos tanai már egymagukban is bizonyosságot képeztek a Mester istensége mellett. Mindhiába! A kinokban gyönyörködő tömeg gunyakaja süvöltött át a levegőn:

— Erről a keresztről szállj le, ha Isten fia vagy!

Ez a csoda is megtörtént: a Megfeszített azóta bejárta a világot. Elmult a

császárok dicsősége, az ő dicsősége csak egyre szaporodik. Sőt többet tett a Kálvárián kivégzett Istenember: nemcsak leszállott keresztről, nemcsak széthintette tanainak nemes magvait akkora területen, a mekkorának létezéséről sem volt sejtelmük gunyolónak, hanem magával vitte keresztről s a gyalázat fáját a dicsőség jelvényévé avatta.

És mégis — mikor ma a világ minden táján meghajol millió és millió térd a Megváltó nevére, — millió és millió fej, kételkedve vagy gyűlölettel emeli tekintetét a keresztre. Arcukon ugyanaz a vad elfogultság, mozdulataikban ugyanaz a kérlelhetlen gyűlölet, minden tettükben ugyanaz az ázsiai fanatizmus, a mely a kereszten győtrődő Istenembernek oda kiáltotta a szavakat:

— Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről!

Szólássá vált, hogy ma is felállítják a keresztet ezer és ezer Golgothán. Igaz. A keresztről nem mulik el, a megfeszítés megújul, a feszület ismét fölemelkedik, — de alatta megújul a fanatikus gyűlölet, az üldözés, a guny, a tagadás is.

És Jézus megmutatta a gunyolódóknak is, hogy Isten Fia: imádkozott azokért, a kik gunyolták haldoklása közben.

Ma sincs méltóbb válasz a Kálvárián

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A Nagypéntek Rómában.

Rómának egyik legnagyobb napja a Nagypéntek, a Megváltó kereszthalálának a napja. A pápa egyszerű gyászöltözetben oda megy a Sixtina oltára elé, melyen még a gyertyák sem égnek, arca borul a lépcsőkön és a mély csendben nem hallatszik egyéb, mint a jámbor szívek sóhajai, akik a Fölszített kinjain siránkoznak. Jön azután az imádságok megható sorozata. — Krisztus mindenkiért meghalt, jegyese, az egyház mindenkiért akar ma különösen imádkozni. Nem zár ki nyilvános imáiból senkit. Prágányért, hitetlenért, zsidóért épp úgy imádkozik, mint püspökeiért, papjaiért és saját hitetlenért; a királyokért épp úgy, mint a legszegényebb alattvalóért. Ami aztán most következik, az igazán képes arra, hogy könnyeket csaljon a szemekbe. Előhoznak egy egyszerű keresztet. Nincs azon se arany, se gyémánt, se drága gyöngy, de rajta van minden idők hívő népének legdrágább kincse, a Megváltó szent alakja. A pápa leveszi róla a fekete leplet, amelylyel el van takarva, leteszi a szentély közepén elhelyezett oltárvánkosra és akkor leveti magáról a himzett miseruhát is, letesz minden dísz, minden ékességet, leveti még cipőit is és a lelkének ura, harmadfélszázmillió hívő atyja egyszerű

fehér miseingben, mezitláb, mint Mózes az égő csipkebokorhoz, lehajolt fejjel, úgy közeledik a feszülethez. Háromszor indul meg, háromszor veti magát előtte térdre amíg odaér, hogy áhitattal megcsókolja annak a lábait, aki annyit fáradott éretünk s mégis azt nyerte földi jutalmul, hogy átszőgezték kezeit, lábait, megszállták minden csontját. Es ezalatt a kóruson eléneklik az improperiumokat, a feddéseket, a panaszokat, aminőket írni a legihlettebb költő is csak egyszer életében tud, megzenésíteni pedig csak az képes, akinek megadatott, hogy a mennyei karok énekét hallgassa és azt hozza le a földre a halandó elragadtatására.

A Sixtinában dél felé már vége van az istentiszteletnek, a nagypénteki dolgok szemléletének még nincs vége. A Vatikánból az ájtatoskodók nagy tömege siet a város másik végére, a szent kereszt, szent lépcsők (Scala Santa) templomába, melynél, mint a felirat mondja: Non est in toto sanctior orbe locus, az egész földön nincs szentebb hely. Itt van a 28 fehér márványlépcső, mely valamikor Jeruzsálemben, a Pilátus házában volt, amelyen az első nagypénteken négyszer ment föl és alá a halálra keresett Megváltó. Szent Ilona, a nagy Konstantin császár anyja hozta át a kinszenvedés anyai más szent ereklyéivel Jeruzsálemből. A szent kereszt templomában meg az Üdvözítő keresztnének egy töredékét őrzik. Valóságos

darabja annak a nehéz lának, melynek terhe alatt a világ Megváltója összeroskadt, melyen vére végigcsurgott, megőrizve a kőszirban a rothadástól, felemeltetve egy császárnétól, darabokra törve a hitetlenek elől megmentés közben, melynek egy darabját egy császár a vállán hozta el gyalog és mezitláb Jeruzsálemből Alexandriáig, egy másik császár szoborba rejtette, templomosok hordták magukkal hitetlenek seregén keresztül, véres utat törve számára Konstantinápolytól Rómáig. Ez a minden kincsénél nemesebb kincs, ez a minden drágaságnál drágább, ott van elrejtve egy drágakövekkel borított kristály ereklyetartóban, mellette a kereszt feliratának egy része: Nazarenus J . . . és a keresztrefeszítésnek egyik szöge.

Nagypéntek délutánján az ájtatoskodók beláthatatlan tömege halad ismét a Vatikán felé. Ezuttal azonban a Szent Péter-templomban óriási csarnokait lepik el. Ma van az utolsó tenebrae, lamentáció, a nagy vezeklés, ma lehet hallani Allegri világhírű Miserere-jét és fogadni a kinszenvedés szent ereklyéivel adott áldást.

A lamentációk megkezdése után megjelenik a biboros penitenciárius, a pápának a lelkiismereti ügyekben egyedüli teljhatalmu megbízottja, kíséretében van a 13 minorita, akiknek egyedül van joguk Szent Péter templomában rendszeren gyóntatni s éppen ezért vannak az összes művelt nemzetekből összeválogatva (köz-

Figyeljék meg PFAFF kirakatait!

gunyolódó tagadással szemben. Szánakozással nézzük azt a megtévesztett sokaságot, mely ma is — irástudó farizeusok nyomában — a Megfeszítettnek gunyolódására, tanítványai üldözésére indul a Kálváriára. Szánjuk őket, kik így elfeledik emberi mivoltukat — és imádkozunk értük. És a kereszt nyomában egyre több és több lesz a római százados követője, a kiknek szívét megrendíti, lelkét meghódítja az igazság s a kereszt tövében elröppen ajkukról a vallomás:

— Ez valóban Isten Fia volt!

Az Isten Fia leszáll a keresztről — a szívekbe. *

Bülow kancellár a pápánál. Bülow herceg audienciájáról a pápánál következőket jelentik Rómából:

A beszélgetés eleinte a centrum dolga körül forgott, azután rátértek Vilmos császárnak tervbe vett Jeruzsálemi útjára s szóba került más dolog is. A beszélgetés olasz nyelven folyt és nagyon szíves volt.

A kancellár kihallgatás után azt mondta ismerőseinek, hogy bámulja a pápa rendkívüli intelligenciáját s megvan róla győződve, hogy nem annak környezete, hanem maga adja meg az egyházi politikának a karakterét.

A beszélgetés egy óránál tovább tartott, s aztán belépett a hercegné, aki férjével együtt még 20 percig maradt a pápánál, aki szép mellttüvel ajándékozta meg a hercegnét.

A kihallgatás után Bülow herceg meglátogatta Mery del Val államtitkárt, akivel szintén a centumpárt dolgairól tanácskozott.

tük van állandóan egy magyar is) s mindannyian ünnepélyesen felvonulva elfoglalják a jobb kereszthajóban őket megillető helyüket. A népek egyenként odatérdenek a bibornok trónja elé, aki a vezeklő pálcával sorba megérinti kinek-kinek a fejét. Régebben, míg a pápát világi hatalmától meg nem fosztották, szokásban volt ilyenkor egy elítélnek megkegyelmezni, ma azonban ez a szokás már teljesen megszűnt. Ézalatt a lamentáció tovább folyik. Eléneklük a »Sicut ovic ad occisionem« gyönyörűséges, bánatos melódiáját, mely úgy illik a nagypén-teki hangulathoz, úgy illik az ének szövegéhez. Ugy hurcolták, mint a bárányt a megölésre és mikor gonoszul bántak vele, száját sem nyitotta fel. Halálra hurcoltatott, hogy népét megszabadítsa a haláltól. A gonoszok közé számították, hogy népét megszabadítsa gonoszúságából. — Majd fölhangzik a Miserere szivettépő dallama. Ezt csak itt lehet hallani a Szent Péter-ben és itt is egy évben csak egyszer, Nagypénteken. Maga a golgotai jelenet megzenésítve. A Megváltó utolsó szavai, a gunyolódók átkos hahotája, a kesergő Anya siralmi, a mennyei karok panaszos himnusza, a feltámadt halottak feddő szavai, a földrengés robaja, a szétrepedt sziklák recsegése, mindez mélyen megrázza a lelket. Végül aztán, már csaknem az éj sötétjében jön az áldás a szent kereszt maradványaival, a lándzsával, melylyel a Megváltó szívét átdöfték és a kendővel, melyet szent Veronika nyújtott a halálra fáradt Üdvözítőnek kinos keresztutján.

Nincs pénz.

Nagyvárad város rohamos fejlődése már milliókat nyelt el az utóbbi évtizedben s most ismét olyan fontos közintézmények létesítése vár sürgős megoldásra, amelyek újabb milliókat igényelnek.

Ilyen égetően szükséges dolgok, a sok között: a kövezés, a Körözs-partfal építése, iskolák építése, a csatornázás ez évi részlete, a vízmű újabb befektetése, a vízmű kibővítése, a nyári szinkör építése stb.

Ezek a többi szükségesekkel együtt mintegy három millió koronát igényelnének s még ezen felül is maradna létesíteni való a jövőnek is. De ez éppen nem volna baj, mert mint olyan befektetés lenne, amire a városnak szüksége van s nagyobbrésze a város a kellő fedezetűl szolgáló évi törlesztési részletet meg is kapná az államtól hozzájárulás fejében, vagy magától a létesítménytől jövedelem címén, azonban ott a dolog bibije, hogy most nem tudja megszerezni a város ezt a tekintélyes összeget, a fedezet dacára sem.

Az elmúlt évben, mikor a pénz-krízis beütött, mindenki azt hitte, hogy a válság rövid lélekzetű lesz s a viszonyok javulni fognak csakhamar. Ez a feltevés azonban nem vált be.

Némiképp javultak ugyan az általános hitelviszonyok, azonban a városokra nézve most meg a politika gördített súlyos akadályokat a magyar városok kölcsönszerzése elé. A legtöbb magyar város most van fejlődésének legerősebb fohán s ezen fejlődéshez mindannyi csak kölcsön útján tudja a szükséges pénzt előteremteni. Ilyen viszonyok közt van Aradtól kezdve minden város, még az olyanok is, mint Debrecen, Szabadka stb., melyek pedig óriási vagyon felett rendelkeznek.

Csak természetes, hogy ilyen hajóban evez Nagyvárad is. Erdemes polgármesterünk már régebben járja a fővárosban a nagyobb pénzintézeteket, de kedvező, vagy csak elfogadható kölcsönt nem kap.

Előbb az általános rossz pénzügyi viszonyok miatt nem juthatott Nagyvárad városa megfelelő kölcsönhöz, most pedig a politika bénít meg minden ilyen fináncműveletet.

Legutóbb budapesti útja alkalmával szintén felkereste a polgármester azon három nagyobb budapesti pénzintézetet, amelyek városi kölcsönök kötésével foglalkoznak s mind a három pénzintézetnél eredmény nélkül járt. Vagy megtagadják a kölcsönt, vagy olyan magas kamatot követeltek, amelyet elfogadni lehetetlen. Ezen állapotot azzal indokolták, hogy az Osztrák-Magyar Bank kérdésének jelen helyzete miatt a magyar értékpapirokat egyáltalán nem veszik s a községi kölcsönkötvények, különösen a külföldön senkinek sem kellenek, így azokat nem tudják elhelyezni.

Mit csinálunk tehát pénz nélkül?

A szükséges létesítmények közül kénytelenek leszünk mindazoknak megvalósítását későbbre halasztani, amelyek nem feltétlenül sürgősek még most, mint pl. a vízmű kibővítése.

A többinek keresztülvitelénél pedig kény-

telenek leszünk a helybeli pénzintézetek jóindulatára apellálni, hogy mint a multban, ezuttal is segítsék ki a legszükségesebbekkel folyó számla révén a várost.

A nagyvárad i. sz. székeskáptalan gazdálkodása.*

A »Köztelek« folyó hó 8-iki számában ismerteti a földbirtokosoknak, különösen egyházi főurainknak figyelmébe ajánlja a nagyvárad i. sz. római katolikus székeskáptalan gazdálkodási rendszerét.

Jóleső örömmel olvastunk hazánk legtekintélyesebb szaklapjában a gazdatisztek érdekében kitéjezt rokonzenves megnyilatkozásokat. Debuisset pridem. — De jól esett az is, hogy a jövedelmező gazdatiszti kezelés bebizonyítására, a mai szekularizációs áramlatok mellett, éppen egy egyházi birtokosaink legjobb érdekében szükségesnek tarjuk nevezett székeskáptalan gazdálkodási rendszerét röviden ismertetni.

A nevezett káptalani uradalmak tisztikara központi és kezelőtisztekből áll. A központi tisztikarban képviselve van a jog, gazdaság, erdészet és építészet szakképzett egyénekkel, akik egyben ellenőrzik is a kezelőtiszteket. A kezelőtisztek a saját kebelükből egy intézőbizottságot választanak, amely bizottság a káptalan által kiküldött mezőgazdasági, erdészeti és szőlőszeti dékán-kanonokkal havonta ülést tart, amelyen a káptalan elé terjesztendő legfontosabb ügyeket előkészíti.

A káptalan öt-öt évi ciklusra átadja a tisztikarnak az összes gazdaságokat kezelés végett azok felszerelésével együtt. A kisebb ügyek elintézését, az egész ügykezelést, az előre megállapított üzemterv keretében, a kezelőtisztek teljes rendelkezési szabadsággal teljesítik és arról havonta jelentést tesznek. A fontosabb adminisztráció, befektetési és értékesítési ügyek elintézése az ügyvezető-bizottság hatáskörébe tartozik, sőt ezer koronán felül emelkedő vétel és eladási ügyleteket az intéző-bizottság is csak az ügyvezető dékán előzetes jóváhagyásával teljesíthet.

A forgótöke beszerzéséről a tisztikar gondoskodott oly módon, hogy egy takarékpénztárnál biztosítékot tett le, mely ennek alapján részükre folyószámlát nyitott. Így a tisztikar is érdekelt féllé vált, mert rossz gazdálkodás esetén az ő biztosítéka is veszélyben forog.

A tisztikar bizonyos minimális tiszta jövedelem beszolgáltatására kötelezte magát és ennek ellenében a káptalan is a megélhetésre szükséges tiszti fizetést biztosította. A minimális jövedelemen felüli tiszta jövedelemből a káptalan 46,5 százalék, a központi tisztikar 7 százalék, a kezelő tisztikar pedig szintén 46,5 százalékos arányban részesedik, de a fölös jövedelemből előbb 20 százalék a tartalékalpra levonatik. A tisztikar részét a maguk között megállapított arányban osztja szét. Ha a jövedelem egy évben a minimumon alul marad, úgy a hiány a következő év terhére iratik elő. Végtelen elemi csapások esetén a káptalan a beadandó jövedelem összegét leszállíthatja ugyan, de a következő években a fölös jövedelemből e hiány is pótolandó.

Ez az immár több mint 10 év óta jól bevált gazdálkodási rendszer vázlatos ismer-

* Ez a cikk az *Alkotmány* tegnapi számában jelent meg. Előttünk új, ismeretlen adatokat nem tartalmaz; de jól esik látnunk, hogy káptalanunk példáját az egész ország gazdaközönsége elé állítja. Szerk.

**Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.**

tetése, amelylyel úgy a tisztikar, mint a káptalan is teljesen meg van elégedve, amelynek következtében a házilag kezelés kiterjesztését határozta el a káptalan.

Ehhez hasonló birtokkezelési rendszert követ tiz év óta egy másik székeskáptalan, amelynek megnevezésére nem vagyunk felhatalmazva. Ezen uradalmakban a gazdaságok jövedelmi átlaga 70 százalékkal emelkedett, az utolsó hat évben 80 százalékkal, sőt 1907. évben 112 százalékkal.

Ezen káptalannál, a tiszték hozzájárulásával rendszeresített a nyugdíj, az özvegyekre és családtagokra vonatkozólag is, ugyanily módon a kegydíj az összes alkalmazottak számára. A kezelőtisztek évi fizetése és százaléka pénzértékben átlag 7000 koronát tesz ki, tetemesen megjavított az összes alkalmazottak fizetése és mindez azt eredményezte, hogy a káptalan jövedelme évről-évre emelkedik.

Eklatáns példák ezek, hogy mily kedvező eredmények érhetők el az urság bizalma, belátása és méltányos eljárása révén a gazdasági kezelésben. Viszont sok eklatáns példát lehetne felhozni arra nézve, hogy az uraság gazdasági-jeivel szemben tanúsított bizalmatlansága, szűkeblősége és méltánytalan elbánása folytán, milliókra menő károsodást szenvedett és emellett gazdasági-jeit is ártatlanul szerencsétlenné tette. De az uraságok a helytelen információk alapján nem ott keresik az okot, ahol van, hanem okozzák a gazdasági-jeiket és sok esetben nem is tudják vagyommérlegük apadását, mert teljesen egyoldalú befolyás alatt állván, nem is ismerik alkalmazottaiknak szellemi tőkét, amely ilyen módon megfelelőleg nem is gyümölcsözőzhet az ő javukra.

E helyett inkább fizikailag, a merev centralizációval iparkodnak kihasználni szellemi munkáikat, az óriási nőtt bürokratizmus által, amely sok fölösleges és tisztán időt pazarló és realis értékkel nem bíró munkát ró a gazdasági-jeikre.

Az ilyen, minden rendelkezési jogot egy vezető személyében összpontosító centralizáció tönkre teheti az egész uradalmat és hitelvesztette a gazdasági-jei kezelési rendszert.

A »Köztelek« által felhozott nagyváradi és az általunk ismertetett másik káptalan példája megjelöli a boldogulás biztos útját, amelyen haladva lehet a gazdaságokat biztosan és fokozatosan jövedelmezőbbé tenni.

Wenninger Mátyás.

Előfizetési felhívás.

Nem kell sem térben, sem időben messze menni argumentumért; mindennap hangosabban olvassa ránk a kegyetlen tanulságot: hogy a keresztény társadalom lépcsőről-lépcsőre vesztí a tért.

Mikor ellenségeink leszoritják furtanggal vagy erőszakoskodással egy-egy emberünket nem az egyeseké; valamennyiünké, az egész keresztény társadalomé az a veszteség.

Megtámadják egyéneiben a keresztény társadalmat, oszlopait ássák alá, hogy az épület romba dőljön és a romok fölött szabad legyen a zsákmányolás — és ezt a munkát tétlenül nézzük.

Lehetséges-e, szabad-e összedugni a kezeket akkor, mikor a házat gyújtogatják fejünkre?

Évek során át figyelmeztetjük közönségünket a fenyegető veszélyre, melyet az új pogányság hoz magával. Ez ellen a szervezett támadás ellen nem véd meg más, csak a szervezett védelem.

Egy táborba gyűjtsön mindnyájunkat a keresztény öntudat!

A keresztény öntudat, a keresztény ébredés lobogóját lengeti lapunk egy évtizedet meghaladó idő óta. Ide gyűjtjük, a mi zászlónk

alá azokat, a kiknek még van érzéke ez ország, e társadalom erkölcsi alapjai iránt. Mikor lapunk terjesztését és az előfizetések megújítását kérjük az új negyedév kezdetén, ezt a keresztény lobogót akarjuk erős, győzni képes és győzni akaró sereg élén látni.

Lapunk előfizetési ára marad a régi:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A »TISZANTÚL« szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

Nagypéntek.

Az isteni Megváltó keresztthalálának emlékeztét üli ma, mérhetlen gyászban a keresztény világ. A keresztény hívők lelke ott csügg a Golgothán, hol az Istenember nagy kinok után kiadá lelkét. Fájdalmas gyászszal szívünkben, elzarándokolunk a templomba, hogy imát rebegjünk a Mindenhatóhoz. A megbánás, a magába szállás napja ez; önkéntelenül is előnkbe tolul az örök mulandóság gondolata. Az ékeségeitől megfosztott oltár, az orgona nélküli bánatos ének, odabilincselik a hívők lelkét a kereszthez, melyen az Ur érettünk kinhalált szenvedett.

A nagypénteki istentisztelet is sokban különbözik a más napon tartatni szokottaktól. Így nem tartanak rendes misét, csak az u. n. »csonka misét«, consecratio nélkül.

Ma, Nagypénteken délelőtt 9 órakor a székesegyházban a növendékpapok a Passiót éneklék; a »csonka misét« Fetser Antal felsz. püspök tartja, míg Kulcsár István Jézus társasági atya szent beszédet mond.

A váradi-olaszi-i plébánia templomban délelőtt 9 órakor »csonka mise«, Passióval s utána szent beszéd, melyet Imrik Sándor Z. plébános mond. — Délután, ha az idő kedvező lesz körmenet vonul fel a Kálváriára, ahol Hágen Ferenc káplán egyházi gyászbeszédet tart. Kedvezőtlen időben az egész ájtatosság délután 3 órakor a templomban tartatik meg.

A Szent László templomban délelőtt 9 órakor »csonka mise« Passióval, utána Szilágyi Dózsa premontrei áldozár predikál.

A váradi-velencei plébánia templomban délelőtt »csonka mise« és Passió, Halász Gyula plébános pedig szent beszédet mond.

Délután a templomokban lamentációk.

Szent sirok a székesegyházban, az olasz és velencei plébánia templomokban, a Szent László templomban, az Irgalmasok, Orsolya-zárda és a Kapucinus-zárda templomában lesz felállítva.

* **Kossuth Boszniában.** Kossuth Ferencz keresk. miniszter Benyovszky gróffal és feleségével tegnap délelőtt Szerajevóba érkezett. A pályaudvaron számos mohamedán jelent

meg, akik Kossuthot zajos óvációban résziesítették. Kossuth tegnap délelőtt meglátogatta a tartományi főnököt és megtekintette a várost, délután elment Illice-fürdőhelyre és ma reggel Raguzába utazik.

* **A polgármester utja.** Rimler Károly polgármester a fővárosból hazaérkezett. Ezúttal a polgárnagy az egyes miniszteriumoknál levő sürgős városi ügyekben járt fenn a fővárosban s egyúttal a törvényhatóság által a szükséges nagyobb létesítményekre megszavazott 3 milliós kölcsön felvételét is megkísérelte, de, mint lapunk más helyén részletesebben megírjuk, eredménytelenül. — A csatornázási szabályrendelet jóváhagyását megsürgette a polgármester. A szabályrendelet jelenleg a pénzügyminiszteriumban van, mert a szabályzatban az adózásra vonatkozó intézkedések is vannak s ennek elbírálása miatt tette át oda a belügyminiszter. Mivel azonban egyes kifogások is vannak a szabályrendelet némely pontjaival szemben, a polgármester az ünnepek után a főmérnökkel újból felutazik a fővárosba, hogy a kifogásokat eloszlassák s a nagyon is fontos és sürgős szabályzat jóváhagyását végre kieszakozólják. — A város ez évi költségvetése, a tisztviselők fizetésemelésére vonatkozó közgyűlési határozattal kapcsolatban most van a belügyminiszteri számvevőszéknél. — A nyári szinkör terveit a közoktatási miniszter felülvizsgálás végett áttette a kereskedelemügyi miniszterhez.

* **Ülések a városházán.** Az ünnepnapok után ismét megkezdik a különböző bizottságok a tanácskozáskor a városházán. Április hó 21-én, kedden délután 4 órakor a pénzügyi szakbizottság, április 24-én, pénteken délután 4 órakor pedig a villamos telep felügyelő bizottsága tartanak ülést. Április 25-én, szombaton délután 4 órakor közös értekezlet lesz a Kossuth- és Kolozsvári-utcai villamos vasuti sinek áthelyezése tárgyában, a tanács tagjai és a villamos vasut képviselői között.

* **A fizetésrendezés reparálása.** A városi tisztviselők és alkalmazottak fizetésrendezésének kérdése még mindig viszhangot ad. Tegnap két beadvány is érkezett erre vonatkozólag a városi iktatóba. Az egyikben a tiz éve szolgáló kézbesítők panaszkodnak, hogy a fizetésjavításnál sérelmet szenvedtek, mert csupán havi 2 korona 85 fillér javítást kaptak s lakbérüket is meghagyták 160 koronában. Kérik, hogy lakbérüket 240 koronára emeljék fel. Ugy tudjuk, hogy a szegény kézbesítőknek a tanács azért nem akar a helyzetükön segíteni, mert Zana Agoston nagyon sértő felebebezt adott be az ő ügyükbe. Ez azonban nagyon kicsinyes felfogásra vall, mert az igazságot annak sem illik elhallgatni, aki jól van dotálva. — A másik beadványt Gerő Armin főkapitány adta be. A rendőrlegénységre vonatkozólag, tekintve azok nehéz szolgálatát, a fizetésrendezésnél kimondották, hogy akik már 5 vagy 10 évet szolgálnak, a III. fizetési fokozatból a II., illetve I. fokozatba soroztatnak. »Valami szerencsétlen kéz« azonban, — mint a főkapitány előterjesztése mondja — azonban becsutatott egy szakaszt, hogy ez a kivételes intézkedés csak azokra szól, akik 1907. január 1-én már betöltötték az 5, vagy 10 évet. Így aztán, akik 1907. január 1-én 4 évet és 8 hónapot, vagy 9 évet és 8 hónapot szolgált, teljesen elesik a kedvezménytől. Ennek az igazságtalanságnak a megváltoztatását kéri a főka-

pitány a tanácstól, vagy a törvényhatóságtól s reméli, hogy a közgyűlés változtat ezen a méltánytalan és igaztalan szakaszon, amely úgy is csak észrevétlenül csuszott a közgyűlés határozatába.

* A járványkórház új kezében. Nagyvárad város járványkórházához helyettes felügyelővé Tóth Bélát nevezte ki a polgármester. Egyidejűleg a városi tanács próbaképen az élelmezésnek házikézelésbe vételét mondta ki. Az új felügyelő új rendszert vitt a kórházba s az új rendszer az élelmezésnél is kitűnően bevált. Erről tett most dicsérettől áradozó jelentést Baróthy Akos főorvos. Amíg az előtt a napi élelmezés fejenként 70 fillérbe került s még erre is ráfizetést kért a vállalkozó, addig most az új mennyiségileg, mint minőségileg jobb élelmezés naponként átlag 48 63 fillérbe került, dacára, hogy éppen ez a legnehezebb időszak, mikor zöldség és más élelmiszer a legdrágább. Így tetemes összeget takarít meg az új felügyelő a városi pénztár javára. De még most azon ujitást is behozták, hogy a szükségletek nagy részét a telepen heverő földben házilag természetik, ami által még nagyobb megtakarítást érnek el. Erdemesnek tartjuk a főorvos jelentésének egyik pontját szóról szóra adni a következőkben: »Valóban nem is tudom eléggé köszönetemet nyilvánítani a polgármester urnak azon bölcs intézkedésért, hogy a vezetésem alatt álló járványkórháznak helyettes felügyelőjévé a város egyik kipróbált, kiváló és megbízható becsületes tisztviselőjét nevezte ki, mert itt működése óta nemcsak, hogy nyugalom visszátért, de különösen, hogy keresztül tudok vele vinni minden olyan dolgokat és ujitásokat, amelyek a kórház előnyére és a városi pénztár javára járnak.«

* Villamosvasút Gilányi-utcán. A nagyvárad városi villamos vasutársaság, mikor a fürdővasút építésének a kérdése erősebb hullámokat vert, megakartta kezdeni a Gilányi-utcán a villamos vágány építését, a város azonban nem adta meg az építésre a helyhatósági engedélyt azon indokból, hogy ezt a kérdést a fürdővasút ügyével kapcsolatosan akarja megoldani. A várad városi vasutársaság most kérényt adott be a városhoz, amelyben hivatkozik arra, hogy már a fürdővasút mikénti vezetésének ügye teljesen rendezve van s a terület-használati szerződést a törvényhatóság is elfogadta, — tehát semmi akadályja nincs a Gilányi-utcai vonal kiépítésének; kéri tehát a vonal építésére a helyhatósági engedély kiadását.

* Legényegyleti konviktus Temesvárt. A Temesvári Katholikus Legényegyletben (Gyár város, saját ház) vidéki keresztény iparos segédek számára április 1-én konviktus nyílt meg. Azon iparos segédek, kik Temesvárt, e nagy ipari városban óhajtanak műhelybe állani, ha egyleti tagok, vagy azokká lesznek, az egylet konviktusában igen mérsékelt árért teljes ellátást nyerhetnek. Munkát az igazgatóság szívesen közvetít, ha ez iránt megkeresetik.

* Hat hétig bezárva egy büntanyán. Tegnap a bűnügyi osztálynál oly tartalmu feljelentést tett egy 15 éves leány, hogy az valódiság esetén igen súlyos következményekkel jár. Az eset még a vizsgálat kezdetén áll és ha a vádak bebizonyosodnak egy büntanya rejtélyes üzelméről rántja le a leplet a rendőrség. Az eset maga a következő: *Papp Etelka* 15 éves leány mint cseléd szolgált Nagyváradon. Szolgálatából mikor elbocsátották az utcán kóborogott mikor egy fiatal ember felajánlotta neki, hogy helyet keres számára. A leány megköszönte az ajánlatot és azonnal elment a fiatal emberrel. Ez azonban nem cselédnek szerződ-

tette őt, hanem egy nyilvános házba vitte, hol a tulajdonos őt egy szobába zárta és onnan hat hétig nem bocsátotta ki. Ez alatt az idő alatt rettenetes sorsa volt a leánynak. Fogságából csak úgy szabadult meg, hogy egy őrizetlen pillanatban a folyosóra szökött ki és ugyanakkor véletlenül az utcaajtaja sem volt bezárva, melyen keresztül megmenekült. A feljelentés alapján a rendőrség megindította az eljárást, azonban nincs kizárva, hogy a leány hamis vádakot adott elő. Ezt a vizsgálat lesz hivatva kideríteni.

* A vitás vasuti hidak. Mikor a nagyvárad vasutállomás és a várad-velencei vasutállomás között tervbe vett második vágány építése ügyében megtartották a közigazgatási bejárást Nagyvárad város képviselői rámutattak arra a körülményre, hogy Kórház-utcán, Kálvária-utcán, továbbá a kutháznál és a vízvezetékhez vezető uton levő szűk és alacsony vasuti hidak mennyire gátolják a forgalmat, az utcák fejlődését és veszélyeztetik a közlekedést; követelték, hogy ezen hidakat megfelelőekkel cseréljék ki a második vágány építése alkalmából. A vasutigazgatóság, illetve a kereskedelmi miniszter a kérelmet megadta s a hidak átalkitását csak úgy hajlandó eszközölni, ha annak költségeit a város viseli. Rimler Károly polgármester a napokban ez ügyben tárgyalta a kereskedelmi miniszteriumban s felvilágosította a minisztert a helyzet valódi állásáról. Ennek az intenciónak lett is némi eredménye, mert, mint értesülünk, a miniszter méltányolva a város álláspontjának igazságát, új leiratban értesíti Nagyvárad városát, hogy utasította a MAV. vasut igazgatóságát, miszerint ha a város szintén hoz némi áldozatot, hajlandó a kért hidátalkitásokat méltányossági szempontokból teljesíteni.

* Halálozás. Részvétellel értesülünk a súlyos gyászról, mely Jerzsák László kir. törvényszéki tisztviselőt és családját érte, nejeének szül. Schrantz Amáliának elhunytával. A 70 éves matróna hült tetemeit holnap, szombaton április hó 18-án délután 3 órakor helyezik örök nyugalomra a Szaniszló utcai 21. sz. háztól.

* Felruházott szegény gyermekek. A beéli hölgyek tombola estélyt rendeztek, melynek jövedelmét a szegény gyermekek felruházására fordították. Az estélyen 210 korona gyűlt be, melyen ruhákat vásároltak a nemeszívű nők és azokat tegnap osztották ki. A ruhaosztás meghatározó keretek között történt. A község 16 legszegényebb gyermekét választották ki és azokat teljesen felöltöztették. A felruházott gyermekek könnyes szemekkel köszönték meg humánus adakozóiknak a becses husvétii ajándékot.

* A sarkadi második gyógyszerertár. Biharmegye még a múlt évben kimondotta, hogy Sarkadon a második gyógyszerertár felállítása iránt megteszi a lépéseket. A miniszter mivel a megye határozatát jogosnak találta a gyógyszerertári jog odaadományozását is a megyére bízta. A megye ennek alapján *Simon Arnold*nak juttatta a patika jogot. A belügyminiszter a megye határozatát tegnap küldte le jóváhagyva a megyéhez.

* Tűzek a megyében. Beéli tudósítónk jelenti, hogy az éjjel a botfeji ipartelepen egyszerre három helyen is keletkezett tűz. A tüzet a munkások nem tudták azonnal eloltani és így több mint 4000 korona kár van. A tűz feldolgozott fákat emésztett meg. Margitai tudósítónk jelentésében szintén egy tüzesetről

számol be. Cséklyén Bogdán Tógyer háza gyulladt ki a ház teljesen elhamvadt. A tűz keletkezésének oka ismeretlen.

* Halál a Berettyóban. Tegnapelőtt este *Fekete János* 39 éves pocsjai lakos a Berettyóhoz ment ki halászni. Halászat közben a vízbe esett. A szerencsétlen embernek segítségére senki sem sietett, mert már esteledett és a parton nem volt senki. A hullát másnap reggel találták meg a folyó szélén.

* Elpusztult grófi kastély. A múlt héten mint megirtuk a gróf Károlyi Imre bályoki kastélyában tűz ütött ki és ott óriási károkat okozott. A tűz keletkezésének oka a pusztulás után azonnal nem volt megállapítható. A megindult vizsgálat során most már minden kétségen kívül beigazolást nyert, hogy a tüzeset gondatlanság következménye. Ugyanis az épület tetőzetén keletkezett a tűz, ott pedig az előtte való napon más nem járt, mint a vízvezeték szerelő. A szerelőt a gróf Budapestről hozatta Bályokra, ahol mivel a munka igen sürgős volt, még éjjel is dolgozott. A viztartály fűrészpárral volt körülvéve, kétségtelen, hogy ez gyulladt meg és ettől keletkezett a tűz. A kastély háromemeletes volt. A tűz legújabb értesülésünk szerint a két felső emeletet hamvasztotta el minden berendezésével együtt. A kár mindössze 85000 korona, melyből 70000 korona magában az épületen esett kárra esik. 15000 korona a berendezésre. A gróf a tűz után azonnal leutazott és segédkezett a vizsgálatnál. Az épület biztosítva volt és így a gróf veszteségének egy része meg fog térülni. Az épületben elpusztult műkincsekért azonban a gróf nem nyer kárpótlást.

* Mozgófényképek a nagyvárad utcákról. Az Edison színház mint jelezte husvét vasárnapján mozgófénykép felvételeket készített a nagyvárad utcák életéről. A vállalat a nagy áldozatokat követelő felvételekhez megtette már az előkészületeket. A mozgófényképező gép vasárnap a déli órákban fog működni a fő utcai korzón, a Szent László-terén s a székesegyház terén. A község bizonyára örömmel fog ezidőben az utcákon tartózkodni, hogy a mozgófényképeken megörökíttesse magát. Az Edisonban ma nem lesz előadás. Szombaton kerül bemutatásra a szenzációs husvétii műsor. Szombaton, vasárnap és hétfőn délután 3 órától 6-ig félhelyáru előadások lesznek.

* Megjöttek a fecskék. Itt a tavasz!... A ragyogó, kacagó napsugár perzselő csökjára, föléledt fagyos, dermedt álmából a tél jégbilincseitől lenyügözött föld, szíve megremegett s levette fehér halotti leplet, sugárzó, zö d palástot öltött magára. Sejtelmes, titkos mámorral van telítve a levegő; a fakadó rügyek, pattanó bimbók édes, lélekresegítő illatával. A tavasz mámore lopózik a lelkekbe, csodás, rég eltemetett álmok, ábrándok támadnak föl benne, különös, andalító érzések zsonganak az ember szívében!... Minden fakadó fűszál, minden fakadó rügy a tavaszról regél s ha nem is regélne, regélnek édes csicsérgésükkel a tavasz bájos kis hirnökei, a fecskék. A tegnapi nap folyamán már egész sereg kis fekete frakkos rég várt vendég röpdösött vidáman a napsugártól aranyos légből s hirdették a tavasz diadalmas bevonulását. Edes örömmel, kacagó, derűs lélekkel üdvözlünk szép tavasz, álmaink édes ábrándjaink virágos bölcsője! E azé!...

* Elfogott zsebtolvajok. A gyulafehérvári rendőrség megkeresése alapján tegnap a nagyvárad rendőrség letartóztatta Subán Sándort és Miató Szilárdot. A két jeles férfi azzal van vádolva, hogy Gyulafehérvárott Miklós János jómódu gazdának zsebéből 520 koronát

optak el. Miatofék letartóztatásáról értesítette a nagyváradi rendőrség a gyulafehérvári rendőrséget, mely kérte Miatofnak az odaváló kísérését. Miatof többrendű betöréslopás és gyilkossági kísérlettel is van vádolva.

* **Tolvaj mester.** Zsák Lipót kömvesmestert a nagyváradi rendőrség egyik legrégibb ismerősei közé sorolja. A jeles mester újabban Olári és Ferenci cégnél reperált az üzletben. A munka befejeztével Zsák napernyőt, harisnyát s más ruhaneműt lopott és azzal tovább állott. A tolvaj ellen teljelentést tett Olári és ennek alapján a lopott tárgyakat meg is találták a tolvajnál.

x **Megérkeztek** a választékban szép plüchek, selyem- és cukortojások, díszdobozok. Friss saját készítményű bonbonok igen előnyös árban kaphatók, nemkülönben ünnepi dísz mákos patkók és kalácsokat megrendelésre bármilyen árban készítik. **MOLNÁR H. cukrász, Bémer-tér 2. — Telefon 395.**

x **Nagyszabású képkeretezési vállalat.** *Szichra Tivadar üvegkereskedésében Kossuth-utca 2.* (volt Blum-féle üzlet) kívánatra képkeretezések azonnal is elkészíttetnek. A leg egyszerűbbtől a legdiszesebbig. Olcsó árban.

x **Táplálkozás és vérkeringés** zavaráinál a buziásfürdői szénsav és vasdus források megbecsülhetetlen hatásúak. Ide tartoznak a serdülő korban fellépő sápkór, az öröklés, hiányos fejlődés, rossz táplálkozás, szellemi és testi megerőltetés, betegségek (typhus s egyéb fertőző bántalmak) vérzések, gyermekágy folyamán létrejött vérszegénység. — A buziásfürdői „Phoenix”-gyógyvíz, mely a híres buziásfürdői szénsavforrások hatását nagyban előmozdítja, kapható gyógyszerárakban, drogueriakban és minden jobb fűszerüzletben.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Szünet.

Szombat: Szünet.

Vasárnap: D. u. Lotty ezredesei, este: Varázskeringő.

Hétfő: D. u. Déryné ifjasszony, este: Milliárdos kiasszony.

Szünet a színházban. A keresztény világ nagy gyászünnepét: nagypénteket és nagyszombatot kegyelettel megünnepeli a Szigligeti-színház is. Ezen a két napon zárva marad a színház. Az előadások elmaradnak. A próbák azonban szorgalmasan folynak az ünnep után színre kerülő új darabokból. Az ünnepi előadásokra a jegyeket már holnap váltani lehet a pénztárnál.

Az új szintársulat bemutatkozása.

A színház új tagjai megérkeztek már Nagyváradra és szorgalmasan folynak a próbák, hogy az első bemutatkozások minél nagyobb sikerűek legyenek. Husvét kettős ünnepén mutatkoznak be a közönség előtt az új tagok. Husvét vasárnapján d. u. Lotty ezredeseiben Déry Altréd és Sik Rezső, este a Varázskeringőben Diósy Nusi, Asszonyi és Kassay lépnek fel. Hétfőn délután Herczeg Ferenc bájos, romantikus vígjátékban, Déryné ifjasszonyban Hevessy Mariska, a címszerepben fog bemutatkozni. Este a milliárdos kisasszonyban Batizfaly Elza, a kitűnő szubrett mutatja be nagy ének-művészetét. Kedden a Baccaratban, Bernstein nagy rutinnal felépített, világhírű drámájában mutatkozik be a drámai személyzet.

TÁVIRATOK.

Minisztertanács.

Bécs, ápr. 16. Április 30-án Bécsben minisztertanács lesz, melyen a magyar és osztrák miniszterek vesznek részt. A tanácskozás az 1909. évi közös költségvetés megállapítását fogja tárgyalni. Ez a tanácskozás eredetileg április 23-ára volt kitűzve azonban időközben 30-ára halasztották. Targyalás alá fog kerülni a tisztíztetés és a legénység zsoldjának felemelése is. Majd a legközelebbi delegáció ülés napját fogják meghatározni.

Roosevelt európai körutja.

New-York, ápril 16. Roosevelt elnök kijelentette, hogy a jövő esztendőben európai körutazást fog tenni.

A birói tallár.

Budapest, ápr. 16. Somlyódi István szegedi járásbíró tegnap memorandumot nyújtott be az igazságügyi miniszterhez a tallár behozatala tárgyában. A memorandumban le is írja, hogy milyen formájú volna az új ruha. Eszerint a bíró atillát viselne, mely fölé gallér jöhet. Ez fekete bársonyból lenne. Az atillához fekete bársony főveg járulna, melyet csak akkor tenne föl a bíró, mikor ítéletet hirdet ki.

Az új nemzeti színház.

Budapest, ápr. 16. Apponyi vallás- és közoktatásügyi miniszter tegnap leiratot intézett a főváros közönségéhez, melyben tudatja, hogy az új Nemzeti Színház kérdését a budai állandó színház kérdéséhez csatolja. Kijelenti a miniszter, hogy az esetben hajlandó felépíteni az új színházat, ha a főváros a Döbrentei téren kijelölt helyet odaadja a színház céljaira.

A leMBERGI GYILKOSSÁG.

Lemberg, ápr. 16. Czeglinski rutén egyetemi hallgatót, Siczynski bizalmas barátját és Koroluk Mari asszonyt tegnap este szabadon bocsátották. Siczynski és anyja tegnap óta rabkosztot kapnak, mert közönséges büntények miatt fogva tartott személyek a fennálló szabályzat értelmében semmiféle kedvezményben vagy megkönnyítésben nem részesülhetnek.

Lemberg, ápr. 16. A marontiák templomában Odescalchi herceg fáradozásai folytán gyázmise volt a meggyilkolt Potocki grófért. A templom belseje fekete gyászszal volt díszítve. Msgr. Weber a maronita kollegium növendékeinek segítségével mellett celebrálta a misét. A gyászünnepségen résztvettek a krivnáli és vatikáni osztrák-magyar nagykövet, gróf Goluchowski volt külügyminiszter és családja, Radzivil, Labomirski és Potocki-családok itt időző tagjai, Sapieha herceg, valamint számos ur és hölgy a lengyel arisztokrácia köréből.

Lemberg, ápril 15. Szcizinszky anyját ma délután magához hívatta a vizsgálóbíró. Újlag ki akarta hallgatni a gyilkosság előzményeiről, de az asszony ma mást vallott mint akkor, amidőn még nem volt letartóztatva. Azt mondta, hogy neki a gyilkossághoz semmi köze, az előzményként nem beszélt meg a fiával és ha az közölte volna a szándékát vele, bizonyos, hogy a gyilkosság nem történt meg.

Ez a vallomás ellenkezik a régi vallomással, amelyben azt jelentette ki Szcizinszkykné, hogy ő bujtotta föl a fiát, ha nem is a gyilkosságra, de a lengyelek ellen való gyűlöletre.

Hosszas faggatás után újabb álláspontján maradt az asszony. A bíró visszaküldte tehát a cellájába, ahol egy Vaszcinszky nevű betörő feleségével van együtt bezárva. A fia cellája éppen szemben van azzal, amelyben Vaszcinszky, a betörő lérij bűnhődik.

Az ifju Szcizinszky most is azt vallja, hogy senkinek nincs része a gyilkosság előkészítésében. Tökéletesen egyedül tervezte és maga vállalja érte a felelősséget.

Kitiltott magyar grófok.

Párizs, április 16. Festetich Andor és Szávay Tibor grófokat tegnap a párizsi rendőrség kitiltotta kártyabotrányok miatt. A rendőrség ugyanis legutóbb az összes olyan kávéházakat feloszlatta, ahol házárdjátékokat játszottak. A két gróf, akik Európaszerte ismert nagy kártyások, akik már e téren nagyon sok csalásokat követtek el, szövetkeztek egy pincérel, kinek segítségével egy játékházat alapítottak. Ez az épület valóságos réme volt a naiv embereknek. A két gróf aztán ide hajtották fel az áldozatokat, akiket aztán kifosztottak. Tegnap este a játékházban megjelent két detektív és a magyar grófokat a kapitányságra vitte, ahol mindkettőjüket kitiltották Párizsból. A két grófon kívül a pincért és dr. K. nevű magyar embert is kitiltott a rendőrség Párizsból a játékház miatt.

Japánellenes mozgalom.

Tokió, ápril 16. Szöulból jelentik, hogy a délnyugati vidéken lázadók és bujtogatók élénk akciót fejtenek ki. Két miniszter beadta lemondását. A japánellenes mozgalom növekedésben van. A katonaságot megerősítik.

Fellázadt foglyok.

Peusab, ápr. 16. A kormányzósági börtön 11 politikai foglya tegnap este két felvigyázót leszort és egy harmadikat megsebesített. A foglyok ezután a cellák fedélzetén csinált részen az épület tetejére másztak fel. Onnan bombát dobtak az udvarra és ágyneműből sodort köteleken igyekeztek leereszkedni. Amidőn az őr egyiküket lelőtte, a többiek ismét igen jelentékeny robbanó erejű bombát vetettek és a füstben megmenekülni igyekeztek. Sikertült nekik a mezőre kijutni, itt azonban feltartóztatta őket a rendőrség és a börtön őrsége és hetet leölték közülük; a többi háromnak sikerült megmenekülnie.

TANÜGY.

A „Népnevelési Közlöny“

A „Népnevelési Közlöny“ ünnepi száma a szokottnál bővebb terjedelemben a következő változatos tartalommal jelent meg: Gróf Széchenyi István (vezető cikk) írta dr. Gergely György m.-szigeti jogtanár. Mikor az aranyak beszélnek. (Tárca) írta Pelle János. Krónika: A tantelügyelő. Egy fejedelmi alapítvány. A tanítónő. Személyes dolgok. Hírek a nagyvilágból. Fehérvári relikviák. A Csereyné-féle ügy. Egyesületi élet. Választmányi gyűlés. Művészet: A gyermek. Irodalom lapszemle: Könyvismertetések. Mozaik: Hogyan lett Gárdonyi

Géza író. A felelet. Az iskolaszéki tag meg Rudolf. A választmányi ülésről irt tudósítás kapcsán értesülünk, hogy a Népinevelési egyesület *Katholikus főpapok alapítványai* „Pénzintézetek segélyei” címen két alapítványt létesített, amelynek kamataiból a magyar földrajz és történelemben kiváló előmenetelt tanúsító román tanulót fognak megjutalmazni. A tartalmás és élénken szerkesztett ujságot Bodnár János közs. isk. igazgató, az elismert tanügyi író szerkeszti, kiadója pedig a Biharmegyei Népinevelési Egyesület. Előfizetési ára: egész évre 2 K Megrendelhető Számborovszky Rezső pénztáros címén.

A belényesi ipariskola. Az utóbbi időben igen sok panasz merült fel a belényesi ipariskola ellen. A panaszok felkerültek a válás és közoktatásügyi miniszterhez, aki ezekre tegnap küldte le intézkedését. A miniszter rendelkezésében utasította az alispánt, hogy hívja fel a belényesi előljáróságot, miszerint az ipariskolára több gondot fordítson, nevezetesen a jelenlegi épület helyett egy teljesen megfelelő épületet bocssáson a megkívánt célokra. A miniszter ezen intézkedésére érvül azt hozza fel, hogy Beléyues magyar nemzeti szempontból is arra van hivatva, hogy a serdülő iparos és kereskedő ifjuság nevelés és oktatás ügyével alapját vessék egy kialakulandó hazafias és értelmes iparos osztálynak. A miniszter meghagyta az alispánnak azt is, hogy az új iskolát úgy állítsák fel, hogy az már szeptember 1-én megkezdhesse kulturális hivatásának teljesítését.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Írta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(44)

És csakugyan, diszbe öltözött! Rövidre nyírt szürke fején, fekete fejké balanciroz, melynek szárnyai kacéron verdesik arcát. Nehézkes, előmlő testét ibolya-kék atlaszruhába zárta, mely a muló idővel nyilván szűkké vált, s melynek hiányait egy festőileg vállára vetett fekete csipkekendővel igyekeznek elpalástolni.

Galambszürke keztyűi igen rövidek és igen szűkek és a gomblyukak körül megrepedeztek.

Sláva valami nemzeti színűt visel és igen régi ékszert, mit utközben egy régiségárusnál vásárolt Veronában. Ó-görög módon van fésülve s fejét folyvást a bal váll felé fordítja, hogy lehetőleg hasonlítson a belvederi Apollóra. Megjegyzendő, hogy oly képet vág, mint aki éppen igen kellemes arckifejezéssel akarja lefényképeztetni magát

Matuchowsky Wladimir sugár, összeesküvői alakja sujtásos lengyel atillába van szoritva; alacsony, bojtos kerek kalapot tart a kezében, és az uraknak őt megtélemlítő frakkját személyes sértésnek tekinti.

— Monsieur Wladimir de Matuschowsky, — mutatja be őt Wolniczka báróné; — egy... egy... un ami de la famille — Valahányszor Wolniczka báróné zavarba jön, franciául kezd beszélni.

Sterzl mamánál, ki nagy nehezen magához.

kezd térni ámulatos ijedelméből, — ismét felébred a vágy nővére előtt csilloghatni.

— Grót Sempály, — így mutatja be az attachét, — a mi családunk egyik barátja... nővérem, Wolniczka báróné. Bizonyára Ön is hallott a nagy szláv hősről, Wolniczkyról, édes Sempály, ki 48-ban oly feltűnést keltett.

Sempály némán hajta meg magát, Wolniczkané szeretetreméltóan felemelkedik székéről és jobbát nyújtja neki:

— Különösen örvendek önnek megismerkedhetni, gróf ur. Már igen sokat hallottam önről. Klotild nővérem csaknem minden levelében irt önről, teljesen tájékozva — au courant vagyok, amint mondják!

Sempály újból némán hajta meg magát, aztán, ktsé hátralépve, míg most már Sláva is résztvesz a ház asszonyával való társalgásban, odasug Sterzinek:

— Észrevétlenül megugrom — az ilyen rokoni összejöveteleknél, az idegen mindig utban van. — Magatartása egyszerre szörnyen rideg, hangja elviselhetetlenül gögős lett. Sterzl fejével i.t.: »menj csak« suttogja.

— Nem, nem, édes Sempály, abból nem lesz semmi, nem szabad szöknie — éppen nem zavar bennünket s Ön csak nem tekintheti magát idegennek.

— Különben úgy néz ki, mintha mi üznök el s ezt már csak nem akarom hinni, teszi hozzá Wolniczkané hamiskásan.

És Sempály marad, tán csupán azon sajátos ösztönnek engedve, mely arra ingerel, hogy egy igen kellemetlen helyzetet az utolsó ürömcseppig kimerítsünk.

— Szedd össze magadat egy kicsit, Zini, — inti Sterzl a nővérét, sugva, — igaz, kellemetlen dolog, de azért még sem szabad anyyira elárulnod kedvetlenségedet.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

báli meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek.

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Olvasta-e már
NICK CARTER

amerikai detektívkirály
elbeszéléseit?

Siessen

a legelső trafikba vagy könyvkereskedésbe s
vegye meg az első füzetet,
melyből meggyőződhet, hogy Nick Carter
elbeszéléseinél **érdekesebbet még nem
olvasott!**

Egy füzet ára 15 kr. Minden füzet magában teljes.

Főelárusító:

KELEMEN BÉLA könyvkereskedő
Nagyipiac-tér. Telefon 152.

Magyar Királyi Államvasutak üzletvezetősége Miskolc.

10751. szám.

Pályázati hirdetmény.

A Magyar Királyi Államvasutak Garamberzence állomásán a vendéglői üzletre 1908. évi október hó elsejétől számított 5 évi időtartamra ezennel nyilvános pályázat hirdetik.

A vendéglőt bérebe venni óhajtok felhívni, hogy szabályszerűen bélyegzett, valamint kellő bizonyítványokkal felszerelt ajánlatukat folyó évi május hó 5-én déli 12 óráig a Magyar Királyi Államvasutak miskolci üzletvezetőség titkári hivatalához e cím alatt: »Ajánlat a garamberzencei pályavendéglő bérletére 10751-908. számhoz« lepecsételt borítékban tértívny mellett nyújtásukba. Az ajánlaton a névalírás két tanuval előttemezendő s az ajánlati összeg betűkkel is kiírandó.

Az ajánlattevő köteles a miskolci üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál f. évi május hó 4-én déli 12 óráig bánatpénzkepen 1000 koronát készpénzben vagy állami letételekre alkalmas értékpapirokban letétbe helyezni, vagy oda posta útján külön borítékban beküldeni, mivel különben az ajánlat figyelembe vétetni nem fog. Takarékpénztári betétkönyvek el nem fogadhatók. Az ajánlattevőket ezuttal is figyelmeztetjük, hogy étel és ital árjegyzéket a változott viszonyokhoz mérten újból fogjuk megállapítani.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a miskolci üzletvezetőség forgalmi és kereskedelmi osztályában (II. emelet 33. ajtó szám) a hivatalos órák tartama alatt megtekinthetők, miért is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy a feltételeket ismerik s azokat magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőknek elfogadják.

A feltételektől eltérő ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A magyar királyi államvasutak fentartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők közül tekintet nélkül az ajánlati bérösszegre, szabadon választhasson.

Miskolc, 1908. április hó 6-án.

Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszében) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszhető jelzálogkölcsonöket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 $\frac{1}{2}$, 32, 35, 40, 41, 44 $\frac{1}{2}$ 50 évi törlesztésre.

Kölcsonkérvényeket elfogad: **Breitenstein Frigyes, Bethlen-utca 9.**, ki egy szersmind bővebb felvilágosítást is nyújt.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

5312-1908. sz.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint elsőfoku iparhatóság közhírré teszi, hogy a Biharmegyei Takarékpénztár Kossuth-utcai zálogkölcson-üzletében a lejárt és meg nem hosszabított illetve ki nem váltott zálogtárgyak folyó évi április hó 21-ik napján reggel fél kilenc órákor kezdődő nyilvános árverésen el fognak adatni.

Ezen árverésről az érdekelt elzálogosítók oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy az árverés alá kerülő tárgyak tételszámai a rendőrkapitányi hivatal hirdetési tábláján, valamint a zálogüzletben kifüggesztett jegyzőkből megtudhatók. Nagyvárad, 1908. április 14.

Gerő Ármin,
r.-főkapitány.

Uj butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

kárpitos, asztalos, esztergályos műhelyünket és butortelepünket kibővítettük és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és
Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Állami hivatalnokok és katonatiszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

Pelleyné és Schmidt
NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

Legjobbak

a

Moskovits

czipők.

Kossuth-utca 5.

24

Uj üzlet! Uj üzlet!

**Lukács Nándor
butor-raktára**

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendkívül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

GÖZFÜRDŐ, GYÓGY-

-- FÜRDŐ-OTTHON. --

Nem kell a **rheuma, csuzos, köszvényes bajok** gyógyítása miatt a drága fürdőket felkeresni. Otthon biztosabban, pontosabban fürösztethi gőzben, vagy gyógynövény forrázat gőzében mindenki fájdalmas tagjait a **RYTKÓ-féle szabadalmazott**

gőzfejlesztő készülékkel.

Ezen készülék a beteg testrészekre alkalmazza közvetlenül a gyógyító gőzt és az ott esetleg évek óta fennálló csuzt, rheumát, köszvényt megszünteti teljesen. A gőzök hőfoka látható a hőmérőn és így mindig ellenőrizhető. A fejlődött gőz csak helyileg hat, nem okoz fejszédülést, rosullétet, vagy nehéz légzést stb. Bővebb felvilágosítással, 1 kor. bélyeg beküldése ellenében szivesen szolgál a feltaláló.

Egy fürdőhöz szükségeltető teljes gőz 370. **4 fillérbe kerül.** 1-150

Egészségi cipők, valamint izzadság szívó talpbetétek is itt kaphatók.

Megtekinthető a feltalálónál:

Rytkó Viktor

Jelenleg **NAGYVÁRAD, Nagyteleky-utca.**

Magyar királyi államvasutak Üzletvezetősége Kolozsvárt.
11992—II. 908. sz.

Versenyárgyalási hirdetés.

A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége nyilvános versenyt hirdet a magyar királyi államvasutak székelykocsárd- marosvásárhelyi vonalának 165—68 sz. szelvényei között az Aranyos folyón építendő egyvágányú vasuti hid hidfői és középpillérjei megépítéséhez szükséges alapozási és falazási munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetés, az ajánlati minta az esetleg elrendelendő munkák egységárjegyzéke és a szerződés tervezete, valamint a munkák végrehajtásal összekötött feltételek a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége pályafentartási és építési osztályánál (Bocskay-tér 4. sz. II. emelet 52. sz.) valamint a nagyenyedi osztálymérnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlattételhez szükséges nyomtatványok díjtalanul megszerezhetők.

Az ajánlatot valamint a hozzátartozó mellékleteket szabályszerű okmánybéllyel kell ellátni, az ajánlatot és mellékleteit két tanu előttemezése mellett alá kell írni és az ajánlatot a mellékleteivel pecséttel ellátott fonállal kell összefűzni.

A szabályszerűen kiállított ajánlatot és mellékleteit pecséttel lezárt borítékban kell elhelyezni és legkésőbb 1908. évi május hó 12-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének titkárságánál közvetlenül, vagy posta útján beküldeni.

Az ajánlat borítékát következő felirással kell ellátni:

Ajánlat a 11992—908. II. számú versenyárgyalási hirdetésben kiírt munkálatokra.

Ajánlattevő köteles bánatpénz gyanánt az általa ajánlott végösszeg 5 százalékát készpénzben vagy biztosítékképpen értékpapirokban, hivatkozással a jelen hirdetés számára legkésőbb az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1908. évi május hó 11-én délután 1 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének gyűjtőpénztárába (Bocskay tér 4. sz. földszint) letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapirokat a budapesti áru és értéktőzsdén legutóbb jegyzett, de a névértékét meg nem haladó árfolyam szerint számítjuk.

Csak szabályszerűen kiállított, pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és az összes munkákra tett ajánlatokat fogunk tárgyalás alá venni.

Bánatpénz nélkül, vagy elkésve benyújtott, valamint az olyan ajánlatokat, melyeket nem az előírt módon tesznek, vagy amelyekből valamely melléklet hiányzik, nem veszünk figyelembe.

A beérkezett ajánlatokat 1908. évi május hó 12-én déli 12 órakor a titkárságnál fogjuk felbontani, a mikor az ajánlattevők, vagy igazolt képviselőik jelen lehetnek.

Az ajánlatok felett 1908. évi május hó 9 ig történik döntés és ajánlattevők ajánlataikkal ezen időpontig kötelezettségben maradnak.

Olyan ajánlattevők, kik a szóban forgó ipari munkálat teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban ily ipari képesítéssel bíró megbízottat megnevezni.

Az ajánlattevők, vagy megbízottjának ipari képesítésére és a cégbejegyzésre vonatkozó adatok az ajánlatban felemlítendő és igazolandók.

Az ajánlattevők, kik a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségével ezideig üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállítóképességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, a melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Alólirott üzletvezetőség fenntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlati árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Kolozsvár, 1908. évi április hó.

Az üzletvezetőség.

Kelemen Béla	
könyvkötészete	
NAGYVÁRAD, Nagypiac-tér, (Andrényi-palota.)	

Természetes alkólikus

KRONDORFI
SAVANYÚVIZ

kiváló nyálkaoldó és **hugyhajtó gyógyhatásu**
Különlegesség gége, gyomor, vese, hólyag
tűdő, rekedtség, köhögés,
köszvény és bélbetegségeknekél.

Bor és Pezsgőhöz legjobb ital. **307. 1—50**

Közgazdasági Bank r. t.

Nagyváradon, Teleky-u. 10.

Telefon 742. ————— Telefon 742

Hitelt nyújt váltóra, folyószámlára, értékpapírra, betáblázás mellett ingatlanokra.

Elfogad betéteket

5%

kamatozás mellett a betét napjától számítva. (Betét kamat-adót a r. t. viseli.)

Takarékosság előmozdítása céljából forgalomba hozta **Selfmen-féle** takarékperselyeit, melyek már is nagy népszerűségnek örvendenek. Ily perselyek 6 korona betét lefizetése ellenében a pénztárnál kaphatók.

Intézetünk elvállalta hazánk egyik legtekintélyesebb életbiztosító intézetének: a Magyar Élet és Járadék Biztosító Intézet, mint szövetkezet vezérképviselőt.

Cheque számla szám 21.261.

tisztelettel:

Közgazdasági bank részvénytársaság

Olcsó bevásárlási forrás!!

ÜVEG- és PORCELLÁN árukban
SZICHTA TIVADAR üvegkereskedésében

KOSSUTH-UTCA 2. szám (volt Blum-féle üzlet.)

Nagy raktár asztali, teás, kávé és mindennemű **üveggészletekben**, függő- és asztali **lámpákban**. Különböző **disztárgyak** és **alpacca evőeszközökben**. Elvállaltatnak **képek keretezésre** és minden más **üveges munkák olcsó árban**. — Csőtömegetől átvett áruk minden elfogadható árban. **Nagy raktár táblaüvegben.**

BUZIÁSI PHÖNIX
ASVÁNYVIZ

VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.
KELLEMES, KISSÉ SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTES, SZÉNSAVDUS,
RENDKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.
ORVOSILAG AJÁNLVA. ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógyógyomódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemence idült hurutjainál, huygkó- és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásunak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buziási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.